

1. Referentie

Referentie	Burssens, D. & Vettenburg, N. (2004). <i>Hergo op school. Herstelgerichte antwoorden op tuchtproblemen in de school. Herstelgericht groepsoverleg als case-study</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U.Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, OGJC.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Nu en dan krijgen scholen te maken met incidenten die de schoolgemeenschap ernstig raken. Een zware vechtpartij, vandalisme, het dealen van drugs, fysieke bedreigingen, een grote diefstal of geëscaleerd pestgedrag kunnen enorme spanningen veroorzaken binnen een schoolteam. Niet alleen de rechtstreekse slachtoffers van het incident, maar ook hun omgeving, klasgenoten, leerkrachten en directieleden worden vaak op verschillende manieren geraakt door dergelijke gebeurtenissen. De jongere die zelf in de fout gaat, draagt uiteraard ook gevolgen van zijn daad. Hij of zij ziet zijn schoolcarrière in het gedrang komen, raakt vaak geïsoleerd van klas- en/of schoolgenoten en dreigt niet zelden van school verwijderd te worden.

In dit onderzoek werd een experiment opgezet met 'herstelgericht groepsoverleg' in een poging om een constructief antwoord te geven op al deze schadelijke gevolgen. Sinds 2000 wordt binnen het Vlaamse jeugdbeschermingssysteem het 'herstelgericht groepsoverleg', of kortweg 'hergo', toegepast als antwoord op ernstige jeugddelinquentie. De beloftevolle resultaten die daarmee behaald werden deden besluiten om aan de hand van dezelfde methode een experiment binnen het onderwijs op te starten. Het onderzoeksrapport bespreekt het opzet van het experiment en de resultaten bekomen uit observaties en interviews met slachtoffers, daders, hun omgeving, leerkrachten, directieleden en moderatoren.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs, politie & justitie
Trefwoord(en)	Delinquentie, hergo, herstelrecht, probleemgedrag

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs
Onderzoeker(s)	Dieter Burssens Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie (OGJC) Faculteit Rechtsgeleerdheid K.U.Leuven Hooverplein 10 3000 Leuven Tel: 016/ 32 53 00 Fax: 016/ 32 54 63 http://www.law.kuleuven.ac.be/ogjc/ Prof. dr. Nicole Vettenburg Vakgroep Sociale Agogiek Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen UGent Henri Dunantlaan 2 9000 Gent

	Tel: 09/ 264 62 81 Fax: 09/ 264 64 93 http://www.agogiek-rug.org/
--	---

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	In welke mate wordt met hergo tegemoet gekomen aan de noden en behoeften ontstaan na een ernstig incident op school? In welke mate zijn slachtoffers, ouders, hun respectievelijke netwerken en de school tevreden over de resultaten van de hergo? In welke mate worden de 'proceswaarborgen' gerespecteerd? In welke mate ervaart men hergo als een rechtvaardig proces? Is hergo inpasbaar in het huidige sanctieteringbeleid van scholen?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Kwalitatief actie-onderzoek aan de hand van: Semi-gestructureerde vragenlijst voor face-to-face afname bij slachtoffers, ouders, steunfiguren en moderatoren. Observatie van de hergo's. Interview- en focusgesprekken.
Onderzochte groep	62 respondenten uit 14 hergo's werden bevestigd. 11 hergo's werden geobserveerd.
Bereik	Lokaal (9 pilotscholen)

7. Resultaten

Toepassing	De hergo's werden voor zeer uiteenlopende incidenten gehanteerd: Grote diefstallen, een langdurige afpersing, fysieke bedreiging van een leerkracht, geëscaleerd pestgedrag tussen leerlingen (waarvan één inclusief vandalisme t.a.v. goederen van het slachtoffer), pestgedrag t.a.v. een leerkracht en een grote vechtpartij waarbij een groepje jongeren meerdere leerlingen verwondde.
Algemene waardering	De algemene waardering van hergo bleek bijzonder positief en is daarmee in overeenstemming met de resultaten uit vergelijkbaar, internationaal onderzoek. Van 60 respondenten zouden 57 mensen opnieuw kiezen voor hergo in plaats van het opleggen van een meer traditionele straf. De spanning binnen een school kon altijd worden verminderd of weggenomen en de schoolsituatie werd genormaliseerd. De slachtoffers vonden unaniem dat hun verwachtingen ingelost werden en vinden hergo een gepaste en een rechtvaardige reactie op het incident. Op een aantal ouders leek de hergo een grote impact te hebben waardoor vaak de wegzending kon vermeden worden, al was dat niet altijd het geval.
Proceswaarborgen	De meeste respondenten hadden in grote mate het gevoel dat zij binnen de hergo alles konden zeggen wat zij te zeggen hadden en dat men een eerlijke kans kreeg om over de feiten te praten. Men heeft het gevoel beleefd en met respect te worden behandeld gedurende het hele gebeuren.
Herstelplan	De herstelplannen omvatten in het algemeen sancties die herstelgericht zijn en afspraken om nieuwe fouten of problemen in de toekomst te vermijden. Slachtoffers blijken er bij het einde van een hergo niet (langer) op uit te zijn om de jongere aan de hand van zware, retributieve sancties te straffen, maar streven voornamelijk naar herstel van de schade, excuses en een manier om samen verder te kunnen binnen de school. Ook deze vaststelling komt overeen met vergelijkbaar onderzoek. De meerderheid van de respondenten was het eens met wat beslist werd voor het herstelplan en voelde zich tevreden met de uitkomst. Enkel 2 jongeren die reeds vóór de hergo aangaven geen verantwoordelijkheid te willen nemen voor hun gedrag (zij blijven hun fout ontkennen) riskeerden minder tevreden te zijn over het verloop en het herstelplan.
Recidive	Hoewel hergo het voorkomen van recidive niet als eerste prioriteit stelt, geeft buitenlands onderzoek aan dat ook op dat vlak bemoedigende resultaten worden gehaald. In dit experiment werd geen opvolging van evt. recidive voorzien, maar werd aan respondenten

	gevraagd of zij denken dat de jongere de feiten nogmaals zal plegen: Van de 60 respondenten denken 50 personen dat de jongere niet opnieuw in de fout zal gaan t.a.v. hetzelfde slachtoffer. Ongeveer de helft van de respondenten is echter minder zeker of de jongere in de toekomst zal hervallen ten aanzien van een ander slachtoffer.
Aandachtspunten	Hergo kan toegepast worden mits voldaan aan 3 criteria: Het moet een ernstig incident zijn met een nood aan herstel; De jongere is bewust dat hij/zij in de fout ging; Deelnemers stappen vrijwillig in het proces. In het experiment werd tweemaal gewerkt met een jongere die in feite niet bewust was van diens fout. Dat leverde een lagere tevredenheid op. Wanneer een jongere niet bewust is van diens fout, moet een andere maatregel dan hergo worden overwogen. Hergo is een relatief zware tijdsinvestering. Op korte tijd kruipt veel tijd in het voorbereiden en organiseren van de hergo. Dit is echter relatief: wanneer dergelijke zware incidenten niet diepgaand en met alle betrokkenen worden aangepakt, blijft men op lange termijn veel meer tijd investeren in begeleiding van slachtoffers, daders, ontevreden ouders, enz... In de hergo's werd zeer veel aandacht besteed aan de noden en behoeften van de slachtoffers en daders. Er werd echter te weinig aandacht besteed aan de noden van de school als instituut. De aanwezige directie moet vóór een hergo beter voorbereid worden om ook deze noden aan te kaarten, zodat men dit ook opneemt in het herstelplan.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Burssens, D. & Vettenburg, N. (2005). "Concertation réparatrice de groupe en milieu scolaire", *Les Politiques Sociales*, 65, (1&2), 70-77.

Burssens, D. & Vettenburg, N. (2005). Hergo op school. Een manier om constructief om te gaan met ernstig probleemgedrag op school. *Welwijs*, 16, (2), 27-32.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

In vrijwel alle scholen krijgt men regelmatig te maken met storende of grensoverschrijdende gedragingen die de nodige negatieve impact hebben op het schoolgebeuren. Ze kunnen de orde en rust, het positieve leefklimaat en het te realiseren lesprogramma van de school behoorlijk in het gedrang brengen. Het schoolpersoneel beschikt over het algemeen over een heel arsenaal aan pedagogische maatregelen om leerlingen die in de fout gaan bij te sturen.

Maar naast de regelmatig voorkomende, 'normale' ordeverstoringen, krijgt elke school af en toe, en eigenlijk onvermijdbaar, te maken met zware tot zeer zware incidenten. Bij dergelijke crisissituaties beschikt een schooldirectie in feite over weinig of geen middelen om een constructief antwoord te geven op deze schadelijke gevolgen. De vertrouwde maatregelen of sancties volstaan niet langer om aan al deze gevolgen het hoofd te bieden. Noodgedwongen ziet men -na heel wat overleg binnen de school- als enig alternatief nog het wegzenden van de leerling.

Omwille van beloftevolle resultaten binnen het Vlaamse jeugdbeschermingssysteem en omdat hergo als methodiek een brede focus heeft op de verschillende noden die ontstaan tengevolge ernstige misdrijven werd een experiment opgezet binnen het onderwijs. Van oktober 2002 tot maart 2004 werd naar aanleiding van ernstige incidenten 14 keer herstelgericht groepsoverleg georganiseerd in 9 verschillende scholen.

Het experiment werd wetenschappelijk opgevolgd door de K.U.Leuven. In het rapport komt men tot de conclusie dat hergo op school werkt. Het experiment kende zeer bevredigende resultaten, al tonen zich ook nog enkele punten ter verbetering. De voornaamste resultaten van hergo betreffen de grote tevredenheid van de betrokkenen, het rechtvaardige en respectvolle procesverloop, de waardering van de moderatoren, de steun die wordt ervaren van de steunfiguren, het vermijden van stigmatisering van de jongeren en het komen tot een overeenkomst in elke hergo.

Bovendien werd vastgesteld dat de implementatie van hergo's in scholen niet op structurele obstakels botst en dat de methodiek bruikbaar is voor een brede waaier aan incidenten.